

Milan
Jajčinović

Da smo kojim
slučajem ušli u
Europsku uniju
zajedno sa Srbijom,
pitanje je kako bi se
bez Matice hrvatske
danas zvao i naš jezik

Da nije bilo Matice hrvatske, ne bi bilo ni Hrvatske

Da u veljači 1842. godine nije osnovana Matica ilirska odnosno Matica hrvatska, danas ne bismo imali ni hrvatski jezik ni hrvatsku državu. Svi ljudi i događaji bitni za stvaranje hrvatske države imali su tijesne i neposredne veze s Maticom hrvatskom. Da te godine hrvatski grof Janko Drašković i prvi sveučilišni naraštaj hrvatskih iliraca nisu osnovali Maticu hrvatsku, od Hrvatske nikada ništa ne bi bilo. Matica hrvatska bila je zamišljena kao stožerna ustanova koja bi okupljala hrvatske domoljube i bavila se širenjem i učvršćivanjem hrvatskog identiteta.

Za gradnju Matičine palače na Zrinjevcu, oko koje se sada vode raznorazne pravne smicalice, najzaslužniji je dugogodišnji Matičin tajnik i blagajnik i naš prvi sveučilišni knjižničar, dr. Ivan Kostrenčić, pradjed nedavno preminuloga matičara Marijana Kostrenčića. Da tada nije osnovana Matica hrvatska, a mi da smo kojim slučajem ušli u Europsku uniju zajedno sa Srbijom, pitanje je kako bi se danas zvao i naš jezik.

Matica je desetljećima bila čuvar ideje o Hrvatskoj kao mogućoj državi. Posebnu je važnost u svemu tome imao i hrvatski jezik jer je on Hrvatima bio zamjena za neimanje vlastite države. Zato su se u zgradi Matice godinama okupljali svi koji su maštali o hrvatskoj državi, ali o tome u Titovoj Jugoslaviji nisu smjeli javno govoriti. Tek je 1967. godine donošenjem Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog jezika na vidjelo počela izlaziti politička ambicija o većoj samostalnosti Hrvatske unutar Jugoslavije. Iz te ideje u naše vrijeme, ljudi koji su se okupljali oko Matice, počeli su stvarati pretpostavke za stvaranje hrvatske države, što se 1990. godine raspadom Titove Jugoslavije i dogodilo.

Bez Matice hrvatske i tih ljudi Hrvatska bi sigurno i danas bila unutar Jugoslavije. Zato prisjećanje na Matičinu ulogu u novijoj hrvatskoj političkoj povijesti i jest toliko važno. Deklaracija je bila prvi javni manifest Hrvata za vlastitom državom. Svi koji su u Hrvatskoj politički i intelektualno vrijedili, 1967. godine su potpisali Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog jezika.

Bez potpisa hrvatskoga književnoga barda i Titova miljenika Mi-

roslava Krleže Deklaracija nikada ne bi ni nastala. On je svojim potpisom ponukao i druge književnike i intelektualne veličine da i oni potpišu.

Bio je to zapravo opći hrvatski bunt protiv dotadašnjeg Novosadskog dogovora. Taj je "dogovor", sklopljen 1954. godine, samo prividno bio lingvistički, a u stvari je bio politički, tj. imao je namjeru preko unutarizacije jezika unutarizirati cijelu državu. Najbolje se to vidjelo što je na mjesto šefa toga cijelog projekta bio postavljen šef jugoslavenske Udbe Aleksandar Ranković. On je kao "abadžija" (to je zanat koji se bavi izradom sedla i samara) postao lingvistički ekspert! To samo pokazuje da se zapravo i nije radilo ni o kakvom jezičnom problemu. Ni sam Tito nije bio oduševljen nastankom Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog jezika. Zbog toga je Krleža i išao u Beograd na razgovor s Titom. Kako je pričala Vera Frangeš, prijateljica Bele Krleže, Bela je zbog toga bila posebno zabrinuta. Prijateljica ju je pokušavala utješiti, na što joj je Bela rekla: "Ne znaš ti kakav je on (Tito) opsjenar." U kući Krležinih nije bilo veselo ni kada se Krleža vratio iz Beograda. Govorilo se čak da je htio povući svoj potpis s Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog jezika a da mu je Bela na to rekla: "Ti nisi šmrkavac, pa da jedan dan nešto potpišeš, a drugi dan povučeš. Ti nisi balavac, ti si Krleža!" Tako je Bela Krleža odigrala svoju najveću životnu ulogu.

U svim kasnijim bitnim događajima za Hrvatsku Matica hrvatska imala je najvažniju ulogu. Zato je 1971. godine režimska represija i bila najžešća upravo prema Matici i pojedincima koji su bili glavni akteri Hrvatskog proljeća Šimi Đodanu, Marku Veselici, Franji Tuđmanu, a napose prema Vladi Gotovcu.

Stoga, neshvatljivo je da robijašnica u Staroj Gradiški nije ostavljena kakva je bila, kao dokaz komunističke strave. Tako bi se mladi danas mogli osvjedočiti da Titova Jugoslavija nije bila ni idila ni politička pastorala, u što nas i danas znaju uvjeravati naši "antifašisti", premda je dovoljno samo pročitati "Moj slučaj" Vlade Gotovca. Zato je potrebno stalno podsjećati na Matičinu veliku ulogu u stvaranju Hrvatske, ali i na strašno visoku cijenu koju je platila za svoje hrvatstvo. ●

Svi koji su u Hrvatskoj politički i intelektualno vrijedili potpisali su Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog jezika

Režimska represija '71. bila je najžešća upravo prema Matici i glavnim akterima Hrvatskog proljeća, a napose prema Vladi Gotovcu